

Aksenttegn

Aksenttegn (eller mer korrekt: diakritiske tegn) plasseres over eller under en bokstav for å markere uttale eller betydningsforskjeller. I noen tilfeller er tegnene også plassert på selve bokstaven – slik som **Łł** i polsk.

I hovedsak har diakritiske tegn oppstått fordi de fleste språk har behov for flere skrifttegn enn de 26 bokstavene som inngår i det latinske alfabetet. I kyrillisk har en løst problemet ved å innføre flere bokstaver. Moderne russisk benytter 33 bokstaver. I tsjekkisk, som skrives med latinsk alfabet, modifieres mange bokstaver med diakritiske tegn for å dekke behovet for flere skrifttegn:

á č ď é ě í ň ó ř š ť ú ý ž

På norsk har en tilført tre nye bokstaver (æ, ø og å), og dessuten åpnet for bruk av tre aksenttegn:

˘ **akutt-tegn** (fransk: accent aigu)

˘ **gravistegn** (fransk: accent grave)

ˆ **cirkumfleks** (latin: accentus circumflexus)

Andre aksenttegn enn disse tre benyttes ikke i norske ord. De norske tegnene **ø** og **å** regnes som egne bokstaver og ikke som aksentbokstaver. Det samme gjelder svensk **ä** og **ö**.

Kan sløyfes på norsk

På norsk (og dansk) kan aksenttegnene sløyfes overallt – bortsett fra i navn. Du kan altså velge om du vil skrive **turné** eller **turne**. Men det kan føre til misforståelser om en sløyfer akutt-tegnet i ord som **turné** eller **supé**.

Aksenttegn skal ikke sløyfes i navn. Det gjelder også for aksenttegn som ellers ikke brukes på norsk, og som mange av oss ikke kjenner betydningen av. Vi bør altså skrive:

Antonín Dvořák, Martín Zalba Ibáñez

Men dette gjelder ikke for alle geografiske navn. **México** og **Panamá** skrives **Mexico** og **Panama** på norsk. Begrunnelsen er at vi for de fleste stater har innarbeidede norske navn (som Spania for España), og at de er uten

Komponisten **Antonín Leopold Dvořák** (1841–1904) var tsjekker og bør få beholde de tsjekkiske aksenttegnene i navnet sitt – også på norsk. I gamle dager kunne nok et tegn som «ř» gi typografen utfordringer. Med Unicode er alle praktiske problemer knyttet til aksenttegnene eliminert – bare de kunnskapsmessige gjenstår.

aksenttegn. Når vi beholder aksenttegnene i **Curaçao** og **São Paulo**, er det fordi vi ikke har egne norske navn på disse stedene.

Samiske stedsnavn har ofte aksenttegn, og disse bør beholdes når de samiske navneformene benyttes i norske tekster:

Čorgašnjárga, Golaserášša, Sáttaláš

I tekster for barn er det vanlig å sløyfe alle aksenttegn – også i navn. En venter ikke at barn skal kjenne betydningen av aksenttegnene. De vil derfor virke forstyrrende på lesingen.

Akutt-tegnet

På norsk brukes akutt-tegnet for å markere at en stavelse har hovedtrykk:

allé, diaré, kanapé, orkidé

Ellers brukes akutt-tegnet på bokmål for å

skille tallordet **én** fra den ubestemte artikkelen **en**.

Han fant bare én løsning.

Når en på nynorsk ikke benytter akutt-tegn over det tilsvarende tallordet **ein**, er begrunnelsen at en ikke benytter aksenttegn i diftonger (ei).

Gravistegnet

På norsk (bokmål og nynorsk) benyttes gravistegnet i adverbet **øg** (i betydning også) for å hindre at det forveksles med konjunksjonen **og**:

Per var øg kommet.

Per og Pål var kommet.

Gravistegnet bør ikke sløyfes dersom det kan føre til misforståelser. Og har en først skrevet «øg» et sted, vil det virke inkonsekvent å sløyfe gravistegnet i det samme ordet andre steder.

Ellers brukes det i den franske preposisjonen **à** i noen faste forbindelser:

vis-à-vis, à jour, à kr 500,00

Her regnes det for god skikk å beholde gravistegnet. Men **a** benyttes også som preposisjon i latin og italiensk, men skrives da uten aksenttegn:

a priori (latin), **a cappella** (italiensk)

Så her gjelder det å «holde tunga rett i munnen» og bare bruke gravistegnet når preposisjonen er fransk.

Cirkumfleks

På norsk benyttes cirkumfleks i noen få ord for å unngå forvekslinger – for eksempel mellom preposisjonen **for** og substantivet **fôr**:

Steiner for brød.

Sy för i kåpa.

Cirkumfleks markerer her lukket uttale. På nynorsk benyttes cirkumfleks også i **vêr** (sol, regn etc., eller også vær i betydning hannsau). Ellers brukes cirkumfleks i noen utenlandske (mest franske) navn og vendinger:

Côte d'Or, tête-à-tête, entrecôte

Men bortsett fra i egennavn kan den sløyfes.